

Verdiskaping i klippfisknæringa 2011–13

Trond Bjørndal
Nils Arne Ekerhovd
Marianne T. Bjørndal

SNF

SNF

SAMFUNNS- OG NÆRINGSLIVSFORSKNING AS

- er et selskap i NHH-miljøet med oppgave å initiere, organisere og utføre eksternt-finansiert forskning. Norges Handelshøyskole og Stiftelsen SNF er aksjonærer. Virksomheten drives med basis i egen stab og fagmiljøene ved NHH.

SNF er ett av Norges ledende forskningsmiljø innen anvendt økonomisk-administrativ forskning, og har gode samarbeidsrelasjoner til andre forskningsmiljøer i Norge og utlandet. SNF utfører forskning og forskningsbaserte utredninger for sentrale beslutningstakere i privat og offentlig sektor. Forskningen organiseres i programmer og prosjekter av langsiktig og mer kortsiktig karakter. Alle publikasjoner er offentlig tilgjengelig.

SNF

CENTRE FOR APPLIED RESEARCH AT NHH

- is a company within the NHH group. Its objective is to initiate, organize and conduct externally financed research. The company shareholders are the Norwegian School of Economics (NHH) and the SNF Foundation. Research is carried out by SNF's own staff as well as faculty members at NHH.

SNF is one of Norway's leading research environment within applied economic administrative research. It has excellent working relations with other research environments in Norway as well as abroad. SNF conducts research and prepares research-based reports for major decision-makers both in the private and the public sector. Research is organized in programmes and projects on a long-term as well as a short-term basis. All our publications are publicly available.

Arbeidsnotat nr. 18/14

VERDISKAPING I KLIPPFISKNÆRINGA 2011-13

av

**Trond Bjørndal,
Nils Arne Ekerhovd
Marianne T. Bjørndal**

SNF Prosjekt nr. 5228

Competition, cluster and market analyses for the salted cod and salted and dried cod industry

Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd

**SAMFUNNS- OG NÆRINGSLIVSFORSKNING AS
Bergen, Oktober 2014
ISSN 1503-2140**

© Dette eksemplar er fremstilt etter avtale med KOPINOR, Stenergate 1, 0050 Oslo. Ytterligere eksemplarfremstilling uten avtale og i strid med åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar.

FORORD

Fleire personar har vore til stor hjelp under arbeidet med dette arbeidsnotatet. Jorulf Straume har vore til stor hjelp med opplysningar og gode råd. Jon J. Grimstad i SUROFI og Julian Vangen i Noregs Råfisklaget har framskaffa data om leveransar av fisk og gjeve andre opplysningar. Merete Gisvold Sandberg gav gode råd når det gjeld analyse av ringverknader.

28.10.2014

Trond Bjørndal

Innholdsliste:

0. Innleiinga.....	1
1. Verdikjede og næringsstruktur	2
2. Metode for måling av verdiskaping	9
3. Verdiskaping og sysselsetjing i verdikjeda for klippfisk	12
3.1 Verdiskaping i fangstleddet	12
3.2 Verdiskaping innen foredling	21
3.3 Verdiskaping innan eksport	26
3.4 Samla verdiskaping i verdikjeda for klippfisk.....	28
3.5 Ringverknader	29
4.0 Sluttmerknader.....	33
Vedlegg A. Oversikt over føretak i klippfisknæringa	36
Referansar	41

0. INNLEIINGA

I meir enn 300 år har klippfisk vore ei viktig næring i Noreg. Den norske eksportverdien av klippfisk var i 2011 på ca. 3,8 mrd. kr. Omlag 90 % vart utskipa frå Nordvestlandet. Tek ein med saltfisk, aukar eksportverdien til ca. 4,8 mrd.kr. Samla utgjorde dermed eksporten av klippfisk og saltfisk ca. 9 % av total norsk fiskeeksport som i 2011 representerte ca. 53 mrd.kr. Klippfiskindustrien på Nordvestlandet har over tid utvikla seg til å bli tyngdepunktet for norsk klippfiskproduksjon og eksport. Det er denne næringsklynga av produsentar og eksportørar på Nordvestlandet, med Ålesund som sentrum, som har desidert størst betydning for næringa. Samstundes har andelen som vert produsert andre stadar vorte redusert, ein indikasjon på at det er viktig å vere del av klynga. Sjølv om klippfiskindustrien har opplevd gode år når det gjeld eksport, står næringa likevel overfor fleire store utfordringar som krev meir kunnskap.

Brasil og Portugal er dei viktigaste marknadene for klippfisk. Portugal er viktigaste marknad for saltfisk med Spania som nummer to. Kjøpekrafta og volumet har auka vesentleg på etablerte marknader som Brasil. Dessutan kan andre marknader vidareutviklast.

Næringa er viktig for verdiskaping og sysselsetjing. Sjølv om tyngdepunktet for produksjon er på Nordvestlandet, kjem store delar av råstoffet frå Nord Noreg, slik at næringa er viktig for verdiskaping og sysselsetjing også der. Likevel er kunnskapen om kva verdier denne næringa skaper avgrensa.

Føremålet med denne rapporten er å estimere verdiskaping i klippfisknæringa for tre års perioden 2009-2011. Dette vil verte gjort for den innanlandske verdikjeda. I tillegg vil ein prøve å gje estimat over sysselsetjinga og ringverknader som næringa gjev opphav til. Næringsstruktur, med hovudvekt på horisontale og vertikale relasjonar, vil også verte analysert.

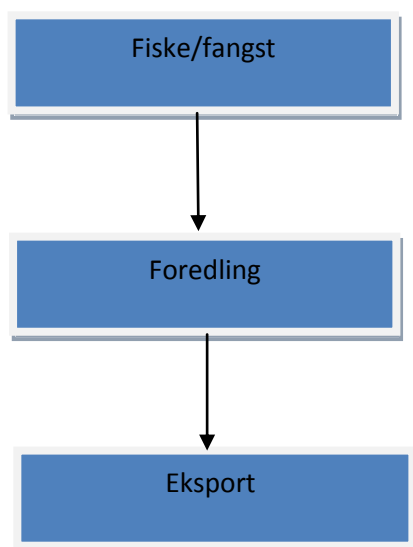
Rapporten er bygd opp som følgjer. Del ein gjev ein oversikt over verdikjeda for klippfisk og reguleringar av næringa. I del to vert metoden for

måling av verdiskaping presentert. Estimert av verdiskaping og sysselsetjing i næringa i seinare år vert presentert i del tre. Det vert og gjeve anslag over ringverknader i form av bidrag til brutto nasjonalprodukt og sysselsetjing. I del fire vert det gjeve ei kort oppsummering, inkludert samanlikning av verdiskaping i verdikjeda for klippfisk med fiskeforedling generelt og Fastlands-Noreg under eitt. Oversikt over føretak i næringa er gjeve i eit vedlegg.

1. VERDIKJEDE OG NÆRINGSSTRUKTUR

Klippfisk vert produsert i Noreg, men omtrent heile produksjonen vert eksportert. Fokus for denne analysen er den innanlandske verdiskapinga, slik at me ikkje ser på kva som skjer etter at ferdigprodukta vert eksportert.

Figur 1 viser den innanlandske verdikjeda for klippfisk. Det er tale om tre ledd. Fyrste ledd er fangst av råstoff, i hovudsak torsk og sei, men òg brosme og lange. Denne råvara vert levert som fersk eller frose produkt til foredlingsbedrifter, der fisken vert salta og tørka til klippfisk. Ferdigprodukta vert deretter eksportert, noko som inneber sal og transport. Desse tre delane av verdikjeda kan verte utførte av ulike føretak, med kjøp og sal mellom dei ulike ledda. Alternativt kan to eller jamvel alle tre ledda utførast i same føretak som då er vertikalt integrerte.

Figur 1. Innanlandsk verdikjede for klippfisk.

Ei alternativ verdikjede er salting av fisk som så vert eksportert som saltfisk. Dette produktet kan verte konsumert meir eller mindre direkte. Alternativ kan det verte turka til klippfisk i utlandet. Desse alternative verdikjedene skal me kome attende til seinare.

Ramevilkår

Ramevilkår skal i utgangspunktet leggje til rette for utvikling av lønsame verksemdar. Norske styresmakter sine skuldnader gjennom internasjonale avtaler, m.a. EØS-avtala, avgrensar høva til å tildele einskildnæringar økonomiske særordningar t.d. i form av økonomisk støtte og skattelette.

I dag er forvaltninga av fiskerinæringa organisert under Nærings- og fiskeridepartementet. Nærings- og fiskeridepartementet har gjeve Fiskeridirektoratet i oppgåve både å stå for tilsyn og forvaltning av fiskerinæringa. Fiskeridirektoratet gjer framlegg om reguleringar og kvoter for dei ulike fiskeria, og står òg for kontroll av om dei ulike aktørane på sjø og land overheld gjeldande reguleringar og kvoter. Forvaltingsoppgåver knyta til matvaretryggleik er lagt til Mattilsynet.

Den tradisjonelle sjømatnæringa har historisk sett vore ei næring der utøvinga, både på sjø og land, har vore sterkt regulert frå styresmaktene si side. Dette er framleis tilfelle i større grad enn for dei fleste andre næringar.

Deltakarlova er ei særlov som regulerar høve til å ha fiske og fangst med farty som leveveg. Ervervsløyve til fiske vert berre gjeve til aktive fiskarar. Lova har delvis ei grunngeving ut frå ressursbehov i behovet for avgrense fangstkapasiteten, og delvis eit ynskje om å leggje til rette for at haustinga av marine ressursar skal koma kystfolket til gode og medvirke til å sikre bu- og sysselsetjing i distrikta. I tillegg har styresmaktene gjennom lova søkt å hindre utanlandsk eigarskap til fiskeressursane.

Lova set eit forbod mot at andre enn fiskarar kan vere majoritetseigarar i fiskefarty. Etter kvart som fleire fiskebåtreiarlag har utvikla seg til store selskap har ein fått omgrepet «administrative reiarar», som eit unntak frå lova. Dette er reiarar som ikkje er eller har vore aktive

fiskarar og som driv reiarlaget. Det er i tillegg gjeve unnatak frå lova for delar av torsketrålflåten.

Føremålet med dette har vore at industrien ved å eige trålarar skulle kunne sikrast råstoff utanfor hovudsesongane. Denne delen av flåten er regulert med eigne særreguleringar i form av at dei pliktar å tilby fisken til bestemte anlegg, og anlegga som kjøper pliktar å foredla deler av fangsten.

I tillegg til at tilgangen til å ta del i fiske er regulert, er òg sjølve fisket regulert gjennom kvoter og type reiskap (Asche, Bjørndal, Bjørndal og Ekerhovd, 2014). Totalkvotene vert sett for heile fiskeriet med bakgrunn i bestandsvurderingar og miljømålsetjingar. Etter kvart som det er innført totalkvoter i dei ulike fiskeria, har styresmaktene òg følgd opp med kvoter knyta til dei einskilde fartya. Dette har gjort styresmaktene i stand til å styrke driftsgrunnlaget for fiskefartya gjennom kondemneringsordningar (uttak av fiskefarty frå aktivt fiske), og gjennom strukturtiltak (mogeleg å samle fleire kvoter på eit farty). Talet på kvoter det er maksimalt tillate å ha på eit farty er bestemt av styresmaktene.

Ettersom fiskerinæringa er underlagt sterke distriktpolitiske målsetjingar har strukturering og effektivisering ikkje alltid vore like politisk akseptert. Dette har òg vore gjenstand for debatt. Medan det i andre næringar har vorte tilrettelagt for automatisering, strukturering og effektivisering, har dette vore politisk omstridt innan fiskerinæringa. Resultatet er ulik grad av strukturering mellom dei ulike flåtegruppene. Den pelagiske ringnotflåten har i størst grad hatt høve til å strukturere, medan kystflåten som utnyttar torskefisk i mindre grad har hatt høve til strukturering.

Utover strukturpolitikken er flåten òg styrt av reguleringar som ikkje har noko med berekraftig forvaltning å gjere. Slike reguleringar skal m.a. sikre «rettvis» fordeling mellom flåtegrupper, reiskapsgrupper og regionar. Desse reguleringane vil ofte medvirke til å verne eksisterande strukturar, føre til mindre fleksibilitet i utøvinga av fisket og kan opplevast som lite føremålstenlege for aktørar både på sjø og land.

Fangstkvotar

Noreg kontrollerar store og produktive havområder. I dag er den kommersielle haustinga av marine ressursar i stor grad retta mot dei tradisjonelt viktigaste konsumfiskeria. Dei viktigaste fiskeria i dag er fiske på nordaustarktisk sei, torsk og hyse, norsk vårgytande sild, nordsjøsil, makrell, lodde, kolmule og reker. Det vert fiska ei rekke botnfisk som uer, kveite, raudspette, brosme og lange. Tobis og augepål er viktige råstoffarter til fiskefôr i havbruksnæringa. I tillegg går det føre seg viktig hausting på sel og kval.

Tabell 1 viser fangst av dei viktigaste fiskeslaga nytta i klippfiskproduksjonen (torsk, sei, brosme og lange) landa frå norske farty 2009 – 2011¹. Torsk er det klart viktigaste fiskeslaget med sei som nummer to. I samanlikning er fangstane av brosme og lange rimeleg avgrensa.

Tabell 1: Fangst av viktige fiskeslag for klippfisknæringa landa frå norske farty 2009 – 2011. Tonn rundvekt.

Fiskeslag	2009	2010	2011
Torsk	243 659	283 481	340 167
Sei	202 377	228 114	190 344
Brosme	13 763	17 013	14 754
Lange	16 716	18 413	15 821

Tabell 2 gjev anslag over bruk av råstoff til foredling av klippfisk. Dette er gjort på grunnlag av eksportstatistikken med omrekning til rundvekt². Endring i lagerhald m.v. kan påverke faktisk bruk, men med tal for fleire år, skulle tala gje ein rimeleg god indikasjon av situasjon.

Årleg råstoffbruk varierer mellom 294.000 – 332.000 tonn. Sjølv om ein del av råstoffet kan vere importert, t.d. frå Russland, utgjer leveransar til

¹ Hyse er ikkje teke med. Etter avtalen med Brasil kan hyse brukast i klippfiskproduksjon, men frå tilgjengeleg statistikk vert lite, om i det heile noko, hyse nytta av denne næringa.

² Ein har nytta fylgjande omrekningafaktorar: torsk 3,65, sei 3,28, lange og brosme 3,40 (kjelde: Fiskeridirektoratet).

klippfisknæringa ein stor del av samla fangstar av torsk, sei, brosme og lange. Kategorien "Stillehavs- og Grønlandstorsk", som varierer mellom 7.200 og 20.500 tonn, er truleg import.

Tabell 2. Råstoffbruk av ulike fiskeslag til klippfiskproduksjon 2009–2011. Tonn rundvekt.

Fiskeslag	2009	2010	2011
Torsk, Atlanterhavs	102.700	138.500	140.800
Sei	143.800	150.700	148.300
Brosme	11.700	14.400	14.500
Lange	13.000	17.100	15.600
Stillehavs- og Grønlands-torsk	20.500	10.200	7.200
Annan Klippfisk ^a	1.900	1.200	3.500
Samla råstoffbruk	294.000	332.000	330.000

a) Ikkje oppgjeve kva type fisk, omrekningsfaktor for torsk er nytta.

Bestandane av nordaust-arktisk torsk, nordaust-arktisk hyse og lodde i Barentshavet blir forvalta som fellesbestandar av Noreg og Russland. Dette krev eit nært samarbeid som sikrar ei rasjonell ressursforvaltning.

Noreg og Russland har samarbeidd om fiskeriforsking sidan tidleg på 1900-talet, og på 1950-talet vart samarbeidet meir organisert. I åra som har gått er det utvikla eit omfattande og godt fiskerisamarbeid. I internasjonal samanheng står det norsk- russiske samarbeidet om fiskeriforvaltninga fram som svært vellukka. Det byggjer på eit breitt avtaleverk og er formalisert gjennom to avtalar underskrivne i 1975 og 1976. Dei to avtalane er gjensidige og balanserte avtalar om regulering av sams fiskebestandar og byte av kvotar på nasjonale bestandar.

Den blanda norsk-russisk fiskerikommisjonen møtest årleg og fastset totalkvotar og fordeler kvotane mellom Noreg, Russland og tredjeland. Dei avtalar også gjensidig fiske i kvarandre sine soner og byter kvotar innanfor både fellesbestandar og nasjonale bestandar. Totalkvotane som Noreg og Russland fastset i Fiskerikommisjonen er tufta på tilrådingar frå Det

internasjonale råd for havforskning (ICES), der både norske og russiske forskarar er med.

Noreg og Russland innleia i 1992 eit utvida samarbeid om forvaltings- og kontrollspørsmål gjennom Fiskerikommisjonen, og oppretta i 1993 "Det permanente utval for forvaltings- og kontrollspørsmål på fiskerisektoren". Det er sett i verk ei rekkje konkrete tiltak for å betre kontrollen med ressursane både på sjø og land. Det er innført rutinar for å betre samarbeidet mellom kystvaktene og kontrollstyresmaktene i dei to landa, medrekna å utveksle informasjon om fangst- og landingsdata og å utveksle landingsinspektørar og kystvaktobservatørar.

Resultata frå det langvarige havforskingssamarbeidet dannar grunnlaget for dei årlege forvaltingsvedtaka, og dei får på den måten avgjerande verdi for forvaltninga av sams fiskebestandar i Barentshavet. Det er særleg viktig å få til ei rasjonell utnytting av torskebestanden. Tidleg på 2000-talet tok ein i bruk ein ny forvaltingsregel for nordaust-arktisk torsk som ikkje berre tek omsyn til torskebestanden, men som også medverkar til stabile og føreseielege tilhøve for næringa. Gjennom dei årlege kvoteavtalane vert det også fastsett viktige regulerings- og kontrolltiltak som skal sikre ei berekraftig og forsvarleg ressursforvaltning, til dømes kriterium for stenging av område grunna for stor innblanding av ungfisk og bruk av sorteringsrist i trålfisket.

I seinare år har Noreg og Russland funne løysingar på to av dei viktigaste utfordringane i samarbeidet. Den eine gjeld grensedraginga for dei to landa si jurisdiksjonsutøving i Barentshavet. Det har sidan 1974 vorte ført forhandlingar om delelinja mellom norsk og russisk kontinentalsokkelområde og økonomiske soner. For å få gjennomført fisket i det omstridde området vart Noreg og Russland samde om ei mellombels avtale ("Gråsoneavtalen"). Gjennombrøtet i grenseforhandlingane kom i 2010 og avtalen vart underskriven av utanriksministrane i Murmansk 15. september 2010.

Den andre sentrale utfordringa som ser ut til å vere løyst er det betydelege urapporterte fisket i Barentshavet med leveringar i tredjeland. Undersøkingar utført av Fiskeridirektoratet i samarbeid med Kystvakta tyder

på at så mykje som 100 000 tonn torsk på denne måten vart halden utanfor kvotekontroll kvart av åra 2002, 2003, 2004 og 2005. Norske styresmakter tok ei rekkje initiativ for å redusere problemet. Sidan 2009 viser tala at det ikkje har vore noko overfiske i Barentshavet.

Saman med forvaltingsreglane for bestandane og gunstige naturlege føresetnader, har denne reduksjonen i urapportert fiske gjort at dei bestandane som Noreg deler med Russland i dette området no er i svært god stand.

Regulering av fyrstehandsomsetnad

Sjølve handelen med fisk er regulert med ei eigen særlov, Lov om omsetjing av råfisk (Råfisklova). Råfisklova frå 1952 fastset at all fisk omsett på fyrste hand (frå fiskar til neste lekk, vanlegvis eit industrianlegg) skal omsetjast gjennom eit fiskareigd fiskesalslag. I dag er det seks fiskesalslag som forvaltar denne omsetjingsretten. Eineretten omfattar rett til å bestemme korleis omsetjinga skal gå føre seg, fastsetjing av minsteprisar, oppgjersreglar og salsvilkår som er bindande for både kjøpar og seljar av fisk på fyrste hand.

Fem salslag tek seg av omsetjinga av torskefisk, skaldyr, blautdyr og småkval. I denne samanheng er primært Noregs Råfisklag, som dekker distriktet frå og med Finnmark til og med Nordmøre, og Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag relevante.

Ramevilkåra som her er omtalt, og andre ramevilkår som handelsreguleringar, arbeidsmarknadspolitik, finansieringsstøtte og bruk av tilsetjingsstoff i ulike produsentland vil alle påverke konkurranseevna til den norske klippfisknæringa og den verdiskaping og sysselsetjing denne næringa gjev opphav til. Desse tilhøva vil vere gjenstand for vidare forskning i andre samanhengar.

2. METODE FOR MÅLING AV VERDISKAPING

Produksjon skapar verdiar. Dette vert målt ved produksjonsverdien. Produksjonsverdi er verdien av innsatsvarer i produksjonen pluss den

meirverdi som vert skapt. For å kome fram til meirverdi, eller verdiskaping, må ein difor ta omsyn til kostnader til varer og tenester som går inn i produksjonsprosessen. Enkelt sagt er verdiskaping produksjonsverdi inklusive alle avgifter minus vareinnsats og kapital slit. Dette er det same prinsippet som vert brukt for å uttrykke verdiskaping som bidrag til brutto nasjonalprodukt (Henriksen m.fl., 2012).

Når ein ser på dette i tilknytning til figur 1, veit ein at det vert skapt verdiar på kvart ledd i verdikjeda. For å finne netto verdiskaping i eit ledd, må ein difor korrigere for verdiskaping på tidlegare ledd. Samla verdiskaping i verdikjeda vil såleis vere summen av verdiskaping i dei ulike ledda. Skulle ein derimot summere produksjonsverdi på dei ulike ledda, ville det skje ei form for dobbeltteljing.

Når ein skal finne netto verdiskaping med utgangspunkt i rekneskapstal kan ein nytte følgjande samanheng:

$$\text{Netto verdiskaping} = \text{driftsresultat} + \text{lønskostnader}$$

Det kan visast at denne samanhengen er korrekt dersom avskrivningane er lik kapital slitet. No er det rett nok slik at avskrivningane som ein nyttar i rekneskapen truleg vil avvike den eine eller andre vegen frå den verkelege kapital slitasjonen, både ut frå omsyn til skatt og den økonomiske stoda til bedrifta, men dersom ein nyttar formelen over, vil ein som regel få eit svar som ligg svært nær røynda.

Dei skapte verdiane vert delt mellom dei tilsette som får løn, staten som får skattar og avgifter og kapitaleigarane (eigarane av føretaket og dei som har lånt føretaken kapital). Når eigarane har betalt finanskostnadane, bestemmer dei kor mykje dei vil ta ut i utbytte og kor mykje av overskotet som skal haldast tilbake i verksemda. Dersom eigarane let ein del av overskotet bli verande i verksemda, aukar dette soliditeten, noko som reduserer risiko for konkurs.

Dersom ein skal kunne seie noko om verknadene av klippfisknæringa – eller kva som helst anna næring – for den regionale økonomien, må ein finne ut kor store verdiar som vert skapt og kven som får desse verdiane. På den måten kan ein seie noko om storleiken på pengestraumane som går inn i

den regionale økonomien. Berre pengar nytta lokalt verkar på den regionale økonomien.

Lat oss sjå nærare på kva verdiar dei ulike interessentane vert til del og korleis ein kan finne dei i føretaka sine rekneskap.

Til dei tilsette

Dei tilsette sin del av verdiskapinga er utbetalt løn etter skatt. For å finne utbetalt løn, må ein gjere føresetnader om skatt på løn som dei tilsette betalar og storleiken på arbeidsgjevaravgifta. Arbeidsgjevaravgifta kjem an på kva sone kommunen der føretaket er lokalisert tilhøyrer og varierar frå 0 til 14,1% (jamfør vedlegg, tabell A3). Satsane for arbeidsgjevaravgifta kan vere lågare i nokre kommunar for næringar som høyrer inn under landbruk og fiskeri, som òg inkluderar slakteri og fiskeforedling.

Som vist i vedlegget, går det meste av klippfiskproduksjonen føre seg i Møre og Romsdal der vanleg arbeidsgjevaravgift er 14,1 %. Vidare går me ut frå ein gjennomsnittleg lønsskatt på 30 %. Med dette som utgangspunkt kjem ein fram til følgjande samanheng³:

$$\text{Utbetalt løn} = 0,614 * \text{Føretakets lønskostnad.}$$

Skulle derimot arbeidsgjevaravgifta vere 5,1% med gjennomsnittleg lønsskatt på 30 %, får ein fylgande samanheng:

$$\text{Utbetalt løn} = 0,666 * \text{Føretakets lønskostnad.}$$

Med 6,4 % arbeidsgjevaravgift:

$$\text{Utbetalt løn} = 0,658 * \text{Føretakets lønskostnad.}$$

Og med 10,6 % arbeidsgjevaravgift:

$$\text{Utbetalt løn} = 0,633 * \text{Føretakets lønskostnad.}$$

Dette inneber at med lågare arbeidsgjevaravgift går meir av føretaket sin lønskostnad til dei tilsette og mindre til staten.

³ La X = brutto løn, n = netto løn og k = total lønskostnad. Samanhengen er, med 14,1 % arbeidsgjevaravgift og $n = 0,7 * X$ (30 % skatt), $X * 1,141 = k$. Ein får då at $n/k = 0,7/1,141 = 0,614$.

Føretaka sin lønskostnad er gjeven i rekneskapen og dermed er det enkelt å rekne ut kor mykje dei tilsette får utbetalt etter skatt.

Det er netto løn etter skatt som dei tilsette har til disposisjon som skapar ringverknader lokalt.

Til staten: Skattar og avgifter

Etter som praktisk tala all klippfisk vert eksportert betalar ein ikkje meirverdiavgift. Me vil difor her sjå bort frå meirverdiavgift.

Det offentlege tek dermed inn fylgjande i skattar og avgifter:

1. Selskapskatt på 28 % av føretaket sitt overskot. Heile selskapsskatten går til staten.
2. Arbeidsgjevaravgift. Staten får òg alt av denne.
3. Skatt på lønsinntekt. Den såkalla kommuneskatten er på 28 %, men kommunen får berre 12,8 %, medan fylkeskommunen får 2,65 % og staten får 12,55 %.

Samanhengen vist over mellom lønskostnaden k og netto utbetalt løn n er $n = 0,614 * k$ under føresetnad av at arbeidsgjevaravgifta er 14,1 % og lønsskatten er 30 %. Det betyr at det offentlege under desse føresetnadene

får $(k - n) = 0,386 * k$ i arbeidsgjevaravgift og lønsskatt. I tillegg får det offentlege selskapsskatt. Dermed vil det offentlege få⁴

$$\text{Alle skattar og avgifter} = 0,386 * \text{lønnskostnad} + \text{selskapsskatt}$$

Til kapital

Når ein her brukar omgrepet kapitaleigarar, meiner ein eigarane av verksemda pluss eventuelle långjevarar. Dei får verdjar som fylgjer

- I. Utbytte. Det eigarane tek ut i utbytte.
- II. Tilbakehalde overskot. Det som eigarane let vere å hente ut i utbytte. Dette er kapital som går inn i føretaket og bidreg til å styrke føretaket sin soliditet.
- III. Finanskostnader. Rentekostnader føretaket må betale långjevar.

Etter denne prinsipielle drøftinga, kan me gå vidare og sjå på faktisk verdiskaping.

3. VERDISKAPING OG SYSSELSETJING I VERDIKJEDA FOR KLIPPFISK

Me vil i dette kapitlet presentere estimat av verdiskaping og sysselsetjing i klippfisknæringa. Dette vil verte gjort for dei ulike ledda i verdikjeda, dvs. fangst, foredling og eksport som vist i figur 1. Til slutt vil samla verdiskaping i verdikjeda verte vist.

3.1 Verdiskaping i fangstleddet

Analysen av verdiskaping innan fangstleddet er tufta på data om leveransar av fisk til saltfisk- og klippfiskproduksjon og dei verdiane denne produksjonen gjev opphav til. Når det gjeld leveransar, er det henta inn data frå Noregs Råfisklag og Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag (SUROFI). Analysen av

⁴ I tilfellet med 5,1 % arbeidsgjevaravgift, alle andre føresetnader like, får ein Alle skattar og avgifter = $0,334 * \text{lønnskostnad} + \text{selskapsskatt}$. Med 6,4 % arbeidsgjevaravgift, får ein Alle skattar og avgifter = $0,342 * \text{lønnskostnad} + \text{selskapsskatt}$. Og med 10,6 % arbeidsgjevaravgift, får ein Alle skattar og avgifter = $0,367 * \text{lønnskostnad} + \text{selskapsskatt}$.

verdiskaping vert så gjennomført ved å samanhalde informasjon om desse leveransane med dei årlege lønsemdsundersøkingane til Fiskeridirektoratet. Desse undersøkingane gjev informasjon om talet på farty per fartygruppe, driftsresultat og arbeidsgodtgjersle til mannskap per farty. Lønsemdsundersøkingane gjev òg samla fangstmengd av alle fiskeslag for gruppa.

Som vist i del to ovanfor, er sum driftsresultat og arbeidsgodtgjersle eit mål på verdiskapinga per farty. Multipliserar ein verdiskaping per farty med talet på farty får ein samla verdiskaping for fartygruppa eller i fiskeriet.

Med data for samla fangst levert til klippfiskproduksjon, vil me gå ut frå at verdiskapinga i fiskeria som kan knytast til klippfisk er proporsjonal med samla verdiskaping i gruppa.

Klippfiskråstoff vert i all hovudsak omsett gjennom Noregs Råfisklag og Sunnmøre og Romsdal fiskesalslag (SUROFI). For SUROFI er det vanskeleg å skilje mellom leveransar til klippfisk og annan saltfisk, og analysen vil difor i stor grad ta utgangspunkt i omsetnaden i Råfisklagets distrikt. Sjølv ved å avgrense analysen til Råfisklaget sin omsetnad kan ein vise kor viktig klippfiskproduksjonen er for verdiskapinga i botnfiskeria. Resultata basert på Råfisklagets omsetnad viser ei nedre grense for kva leveransar til klippfisk medvirkar til verdiskaping, men me vil òg prøve å talfeste verdiskapinga som skuldast leveransar utanom Råfisklaget sitt distrikt.

Me skal kome tilbake til verdiskaping for leveransar i SUROFI sitt distrikt nedanfor.

Samla botnfiskeri

I tabell 3 viser ein aggregert informasjon om dei samla botnfiskeria i Noreg i form av tal på farty, sysselsetjing, samla fangst og verdiskaping, vidare informasjon på fartynivå (driftsresultat, arbeidsgodtgjersle og verdiskaping). I tillegg gjev tabellen informasjon om leveransar til klippfiskproduksjon i Noregs Råfisklag sitt distrikt, dessutan verdiskaping og fyrstehandsverdi av leveransar til klippfiskproduksjon under føresetnad av at det er proporsjonalt med fangstmengd levert til dette føremålet.

I perioden har samla fangstmengd variert mellom 648,000 - 762,000 tonn, medan leveransar til klippfiskproduksjon har variert mellom 208.000 – **278.000** tonn eller 32-42 prosent av samla fangstmengd. Sjølv med berre kvantum levert til klippfisk i Råfisklaget sitt distrikt kan ein slå fast at klippfiskprodusentar er viktige kjøparar av fisk frå farty som fiskar botnfisk. Ettersom leveransane i Råfisklaget vert samanlikna med samla fangst på landsbasis, utgjer dette såleis nedre grenser for desse leveransane.

Tabell 3. Botnfiskeri, alle farty. Fiskemengde i 1000 tonn og verdi i 1000 NOK.

År	2009	2010	2011
Tal på farty	1 499	1 453	1 220
Sysselsetjing ^{a)}	6 072	5 833	5 944
Driftsresultat per farty	304	434	799
Arbeidsgodtgjersle mannskap	1 478	1 651	2 198
Verdiskaping per farty ^{b)}	1 782	2 085	2 997
Verdiskaping i heile botnfiskeriet	2 671 146	3 029 550	3 656 342
Samla fangstmengd alle fiskeslag i botnfiskeria	648 045	761 574	664 948
Leveransar til klippfisk rundvekt ^{c)}	208 255	249 214	278 456
Fyrstehandsverdi levaransar til klippfisk	1 978 700	2 103 647	2 684 651
Verdiskaping i botnfiskeria av fisk levert til klippfisk	1 211 825	1 320 700	1 814 567

a) Kjelde Lønsemdsundersøkingane, Fiskeridirektoratet.

b) Netto verdiskaping = driftsresultat + arbeidsgodtgjersle.

c) Kjelde Fiskeridirektoratet.

d) Rundvekt og fyrstehandsverdi av fisk omsett til klippfiskproduksjon i Råfisklaget sitt distrikt. Kjelde Noregs Råfisklag.

Samanliknar ein samla fangstmengd for alle fiskeslag i botnfiskeria i Råfisklaget sitt distrikt (tabell 3) med råstoffbruk til klippfiskproduksjon (tabell 2), finn ein at klippfiskråstoff i åra 2009-2011 utgjer 44-50 prosent av samla fangstmengd i botnfiskeria på landsbasis.

Verdiskaping i botnfiskeria utgjorde vel 1,2 mrd. kr. i 2009 med ein auke til over 1,8 mrd. kr i 2011.

Verdiskaping i ulike fiskeri

I det fylgjande skal me sjå nærare på verdiskaping i fire ulike farygrupper. Også her vert leversansar i Råfisklaget sitt distrikt samanlikna med samla fangstar på landsbasis.

Lønsemdsundersøkingane rapporterar resultat fordelt på kyst- (tabell 4) og havfiskefarty (tabell 5).

Tabell 4. Botnfiskeri, kystfiskefarty. Fiskemengde i 1000 tonn og verdi i 1000 NOK.

År	2009	2010	2011
Tal på farty	1 415	1 368	1 142
Sysselsetjinga)	2 993	2 864	3 245
Driftsresultat per farty	100	81	186
Arbeidsgodtgjersle mannskap	775	796	1 113
Verdiskaping per farty ^{b)}	876	878	1 299
Verdiskaping for alle kystfiskefarty i botnfiskeria	1 239 141	1 200 451	1 483 272
Samla fangstmengd alle fiskeslag for kystfiskefartya i botnfiskeria	236 705	273 374	276 381
Leversansar til klippfisk rundvekt ^{c)}	97 153	130 465	140 784

a) Kjelde Lønsemdsundersøkingane, Fiskeridirektoratet.

b) Netto verdiskaping = driftsresultat + arbeidsgodtgjersle.

c) Kjelde Fiskeridirektoratet.

d) Rundvekt og fyrstehandsverdi av fisk omsett til klippfiskproduksjon i Råfisklaget sitt distrikt. Kjelde Noregs Råfisklag.

Tabell 5. Botnfiskeri, havfiskefarty. Fiskemengde i 1000 tonn og verdi i 1000 NOK.

2009	2010	2011
84	85	78
3 079	2 969	2 699
3 744	6 114	9 766
13 303	15 405	18 094
17 048	21 519	27 860
1 432 003	1 829 098	2 173 071
432 146	507 903	388 566
111 102	118 749	137 672

- a) Kjelde Lønsemdsundersøkingane, Fiskeridirektoratet.
- b) Netto verdiskaping = driftsresultat + arbeidsgodtgjersle.
- c) Kjelde Fiskeridirektoratet.
- d) Rundvekt og fyrstehandsverdi av fisk omsett til klippfiskproduksjon i Råfisklaget sitt distrikt. Kjelde Noregs Råfisklag.

Leveransane til klippfiskproduksjon for dei to fartygruppene er i absolutte kvanta rimeleg like (tabell 4 og 5). Ein merkar likevel at medan kystfiskefartya sine leveransar til klippfiskproduksjon er 41-51 prosent av samla kvantum, er dei for havfiskefartya 23-35 prosent. Med dei føresetnadene som er gjort, vil verdiskaping ved leveransar til klippfiskproduksjon utgjere same prosentsatsar av total verdiskaping. Trass i manglande opplysningar om leveransar utanfor Råfisklaget sitt distrikt, viser dette at klippfisk er viktig for verdiskapinga i botnfiskeria, særleg for kystfiskefartya.

Lønsemdsundersøkingane viser òg resultat for fartygrupper etter driftsmåte og storleik og om fartya høyrer til kystfiskeflåten eller havfiskeflåten. I det materialet me har fått frå Råfisklaget er det vanskeleg å skilje fangstar frå ulike fartygrupper i kystfiskeria frå kvarandre. I havfiske, derimot, er det enklare, og me kan samanlikne klippfisk-leveransane i Råfisklaget sitt distrikt med lønsemds-undersøkingane for to grupper havfiskefarty: autolinefarty (tabell 6) og trålarar (tabell 7).

Autolinefartya utgjer truleg den største gruppa av farty omfatta av lønsemds-undersøkinga for konvensjonelle havfiskefarty (tabell 6). Her utgjer leveransar til klippfisk mellom 12 – 14,4 % av samla fangstmengd per

år⁵. Med dei føresetnadene som er gjort, vil klippfiskleveransar utgjere same del av verdiskapinga.

Tabell 6. Konvensjonelle havfiskefarty. Fiskemengde i 1000 tonn og verdi i 1000 NOK.

År	2009	2010	2011
Tal på farty	33	34	35
Sysselsetjing ^{a)}	937	1 034	1 061
Driftsresultat	1 196	2 240	2 472
Arbeidsgodtgjersle mannskap	10 018	11 975	12 739
Verdiskaping per farty ^{b)}	11 213	14 215	15 211
Verdiskaping i heile autolineflåten	370 041	483 321	532 402
Samla fangstmengd alle fiskeslag for konvensjonelle kystfiskefarty	83 047	91 340	95 311
Leveransar til klippfisk rundvekt ^{c)}	9 899	12 790	13 721

a) Kjelde Lønsemdsundersøkingane, Fiskeridirektoratet.

b) Netto verdiskaping = driftsresultat + arbeidsgodtgjersle.

c) Kjelde Fiskeridirektoratet.

d) Rundvekt og fyrstehandsverdi av fisk omsett til klippfiskproduksjon i Råfisklagets distrikt. Kjelde Noregs Råfisklag.

Tråling etter fisk går i all hovudsak føre seg i havfiskeflåten og trålfangstar er difor enkle å allokere til torske-/reke-trålerar i lønsemdsundersøkingane (tabell 7).

Klippfiskprodusentar er viktige avtakarar av trålfanga botnfisk. Av trålfanga fisk omsett gjennom Råfisklaget går 40-45 prosent av samla trålfanga fisk, inkludert fisk omsett gjennom andre fiskesalslag (tabell 7), til klippfisk. Dette tyder på at klippfiskproduksjon er mest like viktiga for trålarflåten som for kystfiskeflåten. Til samanlikning utgjør konvensjonelle havfiskefarty sine leveransar til klippfisk gjennom Råfisklaget berre 12-18 prosent av samla fangstmengd for denne fartygruppa (kjelde: Noregs Råfisklag).

⁵ Ein grunn til desse relativt låge prosentsatsane kan vere at mange autolinefarty høyrer heime i Midt Noreg og i stor grad leverer gjennom SUROFI.

Tabell 7. Torsketrålerar. Fiskemengde i 1000 tonn og verdi i 1000 NOK.

År	2009	2010	2011
Tal på farty	43	44	39
Sysselsetjing ^{a)}	1 978	1 791	1 556
Driftsresultat	5 847	9 813	16 417
Arbeidsgodtgjersle mannskap	16 906	18 974	23 523
Verdiskaping per farty ^{b)}	22 753	28 788	39 940
Verdiskaping i heile trålerflåten	978 367	1 266 652	1 557 659
Samla fangstmengd alle fiskeslag for torsketrålerar	254 203	267 582	274 025
Leveransar til klippfisk rundvekt ^{c)}	101 203	105 959	123 951

a) Kjelde Lønsemdsundersøkingane, Fiskeridirektoratet.

b) Netto verdiskaping = driftsresultat + arbeidsgodtgjersle.

c) Kjelde Fiskeridirektoratet.

d) Rundvekt og fyrstehandsverdi av fisk omsett til klippfiskproduksjon i Råfisklagets distrikt. Kjelde Noregs Råfisklag.

Oppsummering

Tabell 8 oppsummerar kva klippfiskråstoff utgjer i prosent av verdiskapinga i botnfiskeria fordelt på kystfiskefarty og havfiskefarty, og konvensjonelle havfiskefarty og torsketrålerar. For botnfiskeria under eitt utgjer klippfiskråstoff 44-50 prosent av den samla verdiskapinga.

Tabell 8. Prosentvis del av verdiskaping i botnfiskeria frå leveransar av klippfiskråstoff.

År	2009	2010	2011
Botnfiskeri, alle farty	45,4	43,6	49,6
Botnfiskeri, kystfiskefarty	41,0	47,7	50,9
Botnfiskeri, havfiskefarty	25,7	23,4	35,4
Konvensjonelle havfiskefarty	11,9	14,0	14,4
Torsketrålerar	39,8	39,6	45,2

Samla sett er klippfiskråstoff viktigast for verdiskapinga i kystfiskeflåten, med 41-51 prosent i Råfisklagets distrikt mot 23-35 prosent for havfiskefartya. Som dette viser er spreininga størst i havfiskeflåten, men klippfiskråstoff er nesten vel så viktig for verdiskapinga i trålarflåten (om lag 50 prosent omsett gjennom Råfisklaget) som for kystfiskeflåten. Igjen er det

her tale om nedre grenser, ettersom ein samanliknar leveransar i Råfisklaget sitt distrikt med fangstmengder på landsbasis.

Saltfiskproduksjon i SUROFI sitt område

Me kjem no attende til verdiskaping av leveransar til klippfiskproduksjon i SUROFI sitt område. Ved å samanlikne samla råstoffbruk til klippfisk (tabell 2) med Råfisklaget sin omsetnad til klippfiskproduksjon (tabell 3), finn ein kvantum klippfiskråstoff som har vorte omsett utanom Råfisklaget. I all hovudsak er det her tale om leveransar i SUROFI sitt distrikt.

Frå SUROFI har ein fått oversikt over årlege leveransar til saltfiskproduksjon for 2009-11, men det er ikkje mogeleg å skilje ut leveringar direkte til klippfiskproduksjon. Det er opplysningar for ulike fartygrupper (tabell 9). Samla leveransar har variert mellom 68-79.000 tonn per år. Fyrstehandsverdien auka frå 573 mill. kr. i 2009 til 798 mill. kr i 2010, med ein reduksjon til 781 mill. kr. i 2011.

Tabell 9. Leveransar til saltfisk omsett gjennom Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag (SUROFI), fordelt på fartylengde. Fiskemengde i 1000 tonn og verdi i 1000 NOK.

År	2009	2010	2011
Fartylengde >25 m. Rundvekt	56 427	68 598	59 903
Fartylengde >25 m. Fyrstehandsverdi	495 186	719 260	684 966
Fartylengde 15-25 m. Rundvekt	3 517	3 871	2 846
Fartylengde 15-25 m. Fyrstehandsverdi	22 539	30 645	25 610
Fartylengde ≤15 m. Rundvekt	8 496	6 944	8 021
Fartylengde ≤15 m. Fyrstehandsverdi	55 451	48 016	70 167
Rundvekt leveransar til saltfisk, sum alle farty	68 439	79 413	70 771
Fyrstehandsverdi leveransar til saltfisk, sum alle farty	573 176	797 922	780 742

Kjelde: SUROFI.

Med desse føresetnadene, finn ein at råstoff til klippfiskproduksjon utanom Råfisklaget sitt distrikt var mellom 83-86.000 tonn i 2009 og 2010 (tabell 10). Dette vart kraftig redusert til knapt 52.000 tonn i 2012. I

prosent av samla årlege leveransar til klippfiskproduksjon utgjer dette 8 % i 2012, 16 % i 2011, 25 % i 2010 og 29 % i 2009, i gjennomsnitt 19 % per år.

Tabell 10. Verdiskaping i fiske av klippfiskråstoff omsett gjennom Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag (SUROFI). Fiskemengde i 1000 tonn og verdi i 1000 NOK.

År	2009	2010	2011
Klippfiskråstoff ikkje omsett av Råfisklaget	85 745	82 786	51 544
Saltfiskråstoff omsett av SUROFI	68 439	79 413	70 711
Verdiskaping i fiske av klippfisk i SUROFI sitt distrikt	230 247	250 933	344 768

Tabell 10 viser omsetnaden til saltfisk gjennom SUROFI i same tidsrom. Det ser ut som råstoff foredla til klippfisk i Noreg i aukande grad vert omsett gjennom Råfisklaget heller enn gjennom SUROFI og andre fiskesalslag, og kanskje at ein minkande del av saltfiskråstoffet vert foredla til klippfisk, men heller eksportert som saltfisk.

Legg ein til grunn at i gjennomsnitt vert 19 % av klippfiskråstoffet omsett gjennom SUROFI, får ein potensiell verdiskaping i fiske frå klippfiskråstoff gjennom dette fiskesalslaget som 19 % av verdiskapinga i botnfiskeria.

Tabell 10 viser vidare verdiskapinga i botnfiskeria omsett gjennom SUROFI. Verdiskapinga av fisk levert til klippfiskproduksjon auka frå 230 mill. kr. i 2009 til 345 mill. kr. i 2011.

Frå tabell 10 ser ein at i 2009 (og litt i 2010), er klippfiskråstoff større enn saltfiskråstoff SUROFI. Dette kan skuldast 1) produksjon frå lager i 2009 og 2) omsetnad gjennom andre fiskesalslag.

Samla verdiskaping i fangstleddet

Samla verdiskaping av klippfiskråstoff i åra 2009-2011 er gjeve i tabell 11. Verdiskaping i Råfisklaget sitt distrikt viser ein auke frå 1.2 mrd. kr. i 2009 til 1.8 mrd. kr. i 2011 medan auken innanfor SUROFI sitt område i same

periode er frå 230 og 345 mill.kr. Samla verdiskaping aukar frå 1,44 mrd. kr. i 2009 til 2,16 mrd. kr. i 2011.

Tabell 11. Samla verdiskaping innan fiske 2009-2011. Mill.kr.

År	2009	2010	2011
Råfisklaget sitt område	1.212	1.321	1.815
SUROFI sitt område	230	251	345
Til saman	1.442	1.572	2.160

Basert på same prosentfordeling for verdiskaping som følgje av klipp- og saltfisk leveransar (tabell 8), oppsummerar tabell 12 kva klippfisk og saltfisk utgjer i prosent av sysselsetjinga i botnfiskeria fordelt på kystfiskefarty og havfiskefarty. Dette utgjer 33-44 prosent av samla sysselsetjing.

Tabell 12. Samla sysselsetjing innan fiske ved leversansar til klippfisk- og saltfiskproduksjon. 2009-2011.

År	2009	2010	2011
Botnfiskeri, kystfiskefarty	1.227	1.366	1.652
Botnfiskeri, havfiskefarty	791	695	955
Til saman	2.018	2.061	2.607

Sjølv om den samla sysselsetjinga i botnfiskeria (tabell 3) har minka frå omlag 6.100 i 2009 til veø 5.900 i 2011 (tabell 3), har sysselsetjinga i den delen av flåten som leverer råstoff til klipp- og saltfiskproduksjonen auka noko i same tidsrom (tabell 12), frå om lag 2000 til om lag 2600 sysselsette. Dette inneber at klippfisk- og saltfiskleveransar har vorte viktigare for sysselsetjing i flåten.

3.2 Verdiskaping innen foredling

Det er henta inn rekneskapstal NHH/SNF sin rekneskapsdatabase (Berner, Mjøs og Olvin, 2014) som gjev tilgjenge til rekneskap frå Brønnøysund-registara for 2009-11 for føretak i klippfisknæringa. Aktive føretak i klippfisknæringa i 2014 er opplista i vedlegget. Det vert her skilt mellom

reine eksportørar (10 føretak) og føretak som er produsentar, men kanskje og er eksportørar (34 føretak). Dei fleste produsentar også er eksportørar.

Metoden som lagt til grunn er som skissert i del 2. Frå føretaka sine rekneskap er det henta inn sum driftsresultat og lønskostnader som mål på verdiskaping. I tillegg vert utbetalingar til tilsette, staten og kapitaleigarar estimert, jfr. drøftinga i del 2. Ettersom denne summen er lik verdiskaping inneber dette òg ei kontrollrekning av resultatet.

Ulike kjelder er nytta for å utarbeide oversikta i vedlegget. Sjølv om oversikt kanskje ikkje er komplett, er det grunn til å tru at den inkluderer det alt vesentlege av produksjon og eksport.

Ein del føresetnader for analysen skal presiserast:

- i. Fleire føretak produserer ikkje berre klippfisk, men og andre fiskeprodukt i sær saltfisk. For dei aller fleste føretak sitt vedkomande er det ikkje mogeleg å fordele verdiskapinga på ulike produkt slik at analysane her vil omfatte samla verdiskaping for føretaka⁶.
- ii. Dersom føretaket driv både foredling og eksport, er det ikkje mogeleg å fordele verdiskaping på dei to ledda.
- iii. I utrekningane tek ein utgangspunkt i arbeidsgjevaravgift i kommunen der føretaket har sitt forretningskontor. I tilfelle eit føretak er konsern med dotterselskap i andre kommunar med forskjellig arbeidsgjevaravgift, kan ein ikkje ta omsyn til det. Dette vil ha ein viss innverknad på fordeling av verdiskaping mellom tilsette og staten, men det vil ikkje ha innverknad på samla verdiskaping.

I 2009 produserte 32 føretak klippfisk, men dette auka til 34 i 2010-11 (tabell 13). Produksjonsverdien (salsverdi) auka over perioden frå knapt 4,5 mrd. kr. i 2009 til vel 5,5 mrd. kr. 2010, knapt 6,0 mrd. kr. i 2011. Denne utviklinga er i samsvar med utviklinga i eksporten av klippfisk, som auka frå 3,1 mrd. kr. i 2009, til 3,6 mrd. kr. i 2010 og 3,8 mrd. kr. i 2011. Dette

⁶ Einaste unntak er Br. Sperre, som gjev sal av klippfisk som del av samla produksjonsverdi (28,6% i 2010 og 29,9% i 2009). Her vert det gjort føresetnad om at verdiskaping er proporsjonal med produksjonsverdi.

inneber at produksjonsverdi i tabell 13 inkluderer annan produksjon enn klippfisk, noko me skal kome tilbake til seinare.

Samla sysselsetjing i perioden varierer mellom 720 – 800.

Verdiskapinga til desse føretaka utgjorde 511,4 mill. kr. i 2009 eller 11,4% av produksjonsverdien. Dette auka til heile 768,9 mill.kr eller 13,9% av produksjonsverdien i 2010. Til trass for auken i produksjonsverdi, vart verdiskapinga i 2011 redusert til 712, mill. kr. eller 11,9% av produksjonsverdien.

Tabell 13. Verdiskaping m.v. i klippfisknæringa 2009 – 2011.

År	Talet på bedrifter	Talet på tilsette	Sum produksjonsverdi (mill.kr.)	Sum verdiskaping (mill. kr.)	Til dei tilsette (mill.kr.)	Til staten (mill.kr.)	Til kapital (mill.kr.)
2009	32	716	4484,3	511,4	230,2 (45,0%)	328,1 (64,2%)	-46,9 (-9,2%)
2010	34	803	5526,4	768,9	271,2 (35,3%)	211,7 (27,5%)	286,0 (37,2%)
2011	34	760	5972,1	712,1	280,7 (39,4%)	201,9 (28,4%)	229,4 (32,2%)

Med omsyn til fordeling av verdiskapinga, gjekk 230 mill. kr. til dei tilsette i 2009. Med ein auke i verdiskapinga, gjekk 270-280 mill. kr. til dei tilsette i 2010-11. Ein merkar seg at den relative delen til dei tilsette er større når verdiskapinga er mindre.

Staten får store inntekter frå næringa. Skatteinntektene kjem an både på lønsinntektene og verdiskapinga, som gjev grunnlag for selskapsskatt. I perioden varierte skatteinntektene mellom 200 – 328 mill. kr. per år.

“Til kapital” varierer med verdiskaping, både i absolutte og relative vediar. Medan “til kapital” var negativ⁷ i 2009, vart kapitaleigarane tilført 286 mill. kr. i 2010, med ein reduksjon til 229 mill. kr. i 2011.

Tabell 14 viser den fylkesvise fordelinga av næringa. To føretak høyrer heime i Finnmark og to i Troms; alle andre i Møre og Romsdal. Det inneber

⁷ Ein negativ verdi inneber at kapitaleigarane tilfører midlar til verdiskapinga, medan ein positiv verdi inneber at dei mottek ein del av verdiskapinga.

at det alt vesentlege av verdiskapinga og sysselsetjing innan foredling skjer i Møre og Romsdal.

Tabell 14. Fylkevis fordeling av verdiskaping i føretak innan foredling. 2009 – 2011.

År	Møre og Romsdal			Troms			Finmark		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Talet på bedrifter	28	30	30	2	2	2	2	2	2
Talet på tilsette	543	592	551	113	121	131	60	90	78
Sum produksjonsverdi	4064,9	4958,4	5227,9	235,1	360,2	489,0	184,3	207,8	255,1
Sum verdiskaping	432,9	664,6	611,9	40,4	57,7	62,7	38,0	46,7	37,4

Som vist i tabell 15, er det svært stor variasjon mellom bedriftene. Medan gjennomsnittlig sysselsetjing er mellom 22-24, varierer dette mellom eit minimum på null og eit maksimum på 83⁸. Eigenkapital-delen er i snitt 0.38-0.40, noko som må karakteriserast som høgt samanlikna med norsk næringsliv generelt. Ettersom produksjon av klippfisk er ei konkurranseutsett næringar er det viktig med stor eigenkapital.

⁸ Eit produsentselskap og to eksportørar har ifylgje årsrekneskapen positiv produksjonsverdi og verdiskaping, men ingen tilsette. For nokre føretak vert det ikkje gjeve informasjon om tilsette. I enkelte tilfelle kan det vere slik at administrasjon m.v. for føretak i eit konsern kan verte utført av andre føretak i konsernet.

Tabell 15. Verdiskaping m.v. for enkeltføretak innan foredling 2009-11.

	Gjennomsnitt (standardavvik)			Minimum			Maksimum		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Talet på tilsette	23,1 (20,0)	23,6 (20,1)	22,3 (20,0)	0	0	0	83	78	73
Prod. verdi (mill.kr)	140,1 (183,2)	162,5 (219,5)	175,6 (235,5)	0,168	2,04	3,06	789,6	951,1	914,2
Verdiskaping (mill.kr)	15,9 (15,6)	22,6 (32,7)	20,9 (34,1)	0,071	1,02	-3,34	59,1	162,3	162,5
Eigen-kapital del	0,381 (0,182)	0,391 (0,217)	0,395 (0,209)	0,051	-0,087	0,015	0,770	0,781	0,840

Tabell 16 gjev storleiksfordeling for produsentane. To føretak hadde omsetnad over 500 mill. kr. i 2009-10 noko som auka til tre i 2011; tilsaman stod desse tre for 40,3 % av omsetnaden i 2011. Fortak med omsetnad mellom 200 – 499,9 mill. kr. auka frå fem i 2009 til sju i 2010 og 2011; tilsaman stod dei for 37,2 % av omsetnaden i 2011. Dette inneber at i 2011 stod dei sju største føretaka for 77,5 % av omsetnaden.

Talet på føretak med omsetnad under 100 mill. kr. har vore rimeleg stabilt over denne perioden.

Tabell 16. Storleiksfordeling etter omsetnad for føretak innan foredling 2009 – 2011.

	2009	2010	2011
Føretak med oms. under 10 mill. kr.	3	3	3
Omsetnad	4,7 (0,1%)	10,8 (0,2%)	11,5 (0,2%)
Føretak med oms. 10-49,9 mill. kr.	10	10	12
Omsetnad	322,0 (7,2%)	308,8 (5,6%)	378,3 (6,3%)
Føretak med oms. 50-99,9 mill. kr	7	5	4
Omsetnad	464,1 (10,3%)	357,3 (6,5%)	314,9 (5,3%)
Føretak med oms. 100-199,9 mill. kr	5	7	5
Omsetnad	756,6 (16,9%)	842,457 (15,2%)	638,1 (10,7%)
Føretak med oms. 200-499,9 mill.kr	5	7	7
Omsetnad	1533582 (34,2%)	2232,9 (40,4%)	2224,5 (37,2%)
Føretak med oms. 500-999,9 mill. kr	2	2	3
Omsetnad	1403,4 (31,3%)	1774,0 (32,1%)	2404,8 (40,3%)
Samla tal på føretak	32	34	34
Samla omsetnad (mill.kr)	4484,3 (100%)	5526,4 (100%)	5972,1 (100%)

3.3 Verdiskaping innan eksport

Informasjon er tilgjengeleg for 10 eksportføretak (tabell 17). Deira samla produksjonsverdi auka frå vel 1,4 mrd.kr. i 2009 til knapt 2,3 mrd. kr. i 2011. Samla verdiskaping utgjorde i 2009 62,6 mill.kr., som auka til 65,5 mill. kr. i 2010 og til heile 78,4 mill.kr. i 2011. Relativt sett er verdiskapinga i høve til produksjonsverdi mykje lågare enn innan foredling, noko som er å vente. Alle dei 10 eksportføretaka høyrer heime i Møre og Romsdal. Samla sysselsetjing var 35 i 2009, noko lågare enn i 2011.

Tabell 17. Verdiskaping m.v. for eksportføretak i klippfisknæringa 2009 - 2011.

År	Talet på bedrifter	Talet på tilsette	Sum produksjons verdi (mill.kr.)	Sum verdiskaping (mill. kr.)	Til dei tilsette (mill.kr.)	Til staten (mill.kr.)	Til kapital (mill.kr.)
2009	10	35	1418,3	62,6	12,2 (19,4%)	20,2 (32,3%)	30,2 (48,3%)
2010	10	33	2036,5	65,5	16,3 (24,9%)	19,3 (29,5%)	29,8 (45,5%)
2011	10	26	2295,6	78,4	15,3 (19,5%)	21,8 (27,9%)	41,2 (52,6%)

Eksportføretaka er små når det gjeld sysselsetjing (tabell 18) med gjennomsnittleg sysselsetjing redusert frå 3,5 i 2009 til 2,6 i 2011. Det største føretaket hadde åtte tilsette i 2009, med ein reduksjon til sju i 2011.⁹ Ein noterer seg at eigenkapitaldelen er høg også for eksportføretak.

Tabell 18. Verdiskaping m.v. for enkeltføretak innan eksport.

	Gjennomsnitt (standardavvik)			Minimum			Maksimum		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Talet på tilsette	3,5 (3,1)	3,3 (2,9)	2,6 (2,5)	0	0	0	8	7	7
Produksjonsverdi (mill.kr)	141,8 (123,2)	203,6 (285,6)	229,6 (359,6)	0,86	0,58	0,26	389,6	951,5	1187,4
Verdiskaping (mill.kr)	6,3 (7,6)	6,5 (14,8)	7,8 (12,9)	0,035	-15,5	0,008	22,8	42,1	42,2
Eigenkapital-del	0,378 (0,270)	0,390 (0,197)	0,413 (0,199)	0,129	0,2	0,14	0,982	0,782	0,855

Storleksfordeling etter omsetnad er vist i tabell 19. I 2011 stod det største føretaket for 51,7 % av omsetnaden; dei to største stod for 71%.

⁹ Føretak med null tilsette kan vere del av eit konsern der administrasjon vert utført av andre føretak i konsernet.

Tabell 19. Storleiksfordeling etter omsetnad for eksportørar 2009 – 2011.

	2009	2010	2011
Føretak med oms. under 10 mill. kr.	2	2	2
Omsetnad	4,7 (0,3%)	3,3 (0,2%)	2,3 (0,1%)
Føretak med oms. 10-49,9 mill. kr.			1
Omsetnad			39,8 (1,7%)
Føretak med oms. 50-99,9 mill. kr	2	3	1
Omsetnad	146,7 (10,3%)	224,4 (11,0%)	74,9 (3,3%)
Føretak med oms. 100-199,9 mill. kr	4	3	4
Omsetnad	578,0 (40,8%)	473,5 (23,3%)	548,9 (23,9%)
Føretak med oms. 200-499,9 mill.kr	2	1	1
Omsetnad	688,8 (48,6%)	383,8 (18,8%)	442,4 (19,3%)
Føretak med oms. 500-999,9 mill. kr		1	
Omsetnad		951,5 (46,7%)	
Føretak med oms. over 1000 mill. kr.			1
Omsetnad			1187,4 (51,7%)
Samla tal på føretak	10	10	10
Samla omsetnad (mill.kr.)	1418,3 (100%)	2036,5 (100%)	2295,6 (100%)

3.4 Samla verdiskaping i verdikjeda for klippfisk

Samla verdiskapinga i verdikjeda har auka frå 2.015 mill. kr. i 2009 til 2.950 mill. kr. i 2011 (tabell 20). I 2011 fordeler verdiskapinga seg med 2.160 mill. kr. på fangstleddet og 790 mill. kr. på foredling og eksport.

Tabell 20. Samla verdiskaping i verdikjeda for klippfisk 2009-2011. Mill. kr.

	2009	2010	2011
Fangstleddet	1.442	1.572	2.160
Foredling	511	769	712
Eksport	62	66	78
Sum	2.015	2.407	2.950

Samla syttelsetjing har og vist auke frå 2.769 i 2009 til 3.393 i 2011 (tabell 21). I 2011 fordelte det seg med 2.607 innan fangst og 786 innan foredling og eksport.

Tabell 21. Samla sysselsetjing i verdikjeda for klippfisk 2009-2011. Mill. kr.

	2009	2010	2011
Fangstleddet	2.018	2.061	2.607
Foredling	716	803	760
Eksport	35	33	26
Sum	2.769	2.897	3.393

3.5 Ringverknader

Verdikjeda for klippfisk skapar og ringverknader. Ifylgje Sandberg m.fl. (2014), er næringsgruppene som har størst ringverknader i form av bidrag til brutto nasjonalprodukt (BNP) for den fiskeribaserte verdikjeda varehandel, utvinning av råolje og naturgass (med rørtransport), finansiell tenesteyting og forsikringsverksemd, omsetnad og drift av fast eigedom, detaljhandel (utanom motorkøyrety), reparasjon og installasjon av maskinar og utstyr og land- og lufttransport. Tilsaman står desse næringsgruppene for over halvparten av ringverknadene til den fiskeribaserte verdikjeda. Sjølv om det vil kunne vere skilnader mellom ulike verdikjeder i fiskerinæringa, er det all grunn til å rekne med at desse næringsgruppene er viktige også for verdikjeda for klippfisk.

I ein rapport frå SINTEF (Henriksen m.fl., 2012) vert ringverknader i den fangstbaserte verdikjeda estimert. Dei kjem fram til at for kvar krone i verdiskaping i kjerneaktivitetan er ringverknadene som fylgjer¹⁰:

-Fangstleddet	0,30 kr.
-Foredlingsleddet	0,80 kr.
-Eksport-/handelsleddet	1,20 kr.

Det er med andre ord eksport-/handelsleddet som skapar dei største ringverknadene, og fangstleddet dei lågaste. Det er grunn til å understreke at det knyter seg uvisse til desse multiplikatorane og at dei kan variere frå år til år. Likevel vil dei kunne gje ein indikasjon på kor store ringverknadene er.

Me vil leggje desse multiplikatorane til grunn for å estimere ringverknadene til verdikjeda for klippfisk. Dette er gjort for 2009, 2010 og 2011 i høvesvis tabell 22, 23 og 24.

Samla verdiskaping inkludert ringverknader auka frå 2.931 mill. kr. i 2009 til 3.573 mill. kr. i 2010 og heile 4.262 mill. kr. 2011. Av samla verdiskaping i 2011 kom 2.808 frå fangstleddet og 1.454 mill. kr. frå foredling og eksport.

Tabell 22. Samla verdiskaping i verdikjeda for klippfisk 2009. Mill. kr.

	Kjerne	Ringverknad	Samla verdiskaping
Fangstleddet	1.442	433	1.875
Foredling	511	409	920
Eksport	62	74	136
Sum	2.015	916	2.931

¹⁰ Henriksen m.fl. (2012) gjev både multiplikatorane og absolutte tal for kjerneverksemd og ringverknad. Når ein samanliknar desse, er det ein viss diskrepans. Skilnadene er likevel ikkje vesentlege.

Tabell 23. Samla verdiskaping i verdikjeda for klippfisk 2010. Mill. kr.

	Kjerne	Ringverknad	Samla verdiskaping
Fangstleddet	1.572	472	2.044
Foredling	769	615	1.384
Eksport	66	79	145
Sum	2.407	1.166	3.573

Tabell 24. Samla verdiskaping i verdikjeda for klippfisk 2011. Mill. kr.

	Kjerne	Ringverknad	Samla verdiskaping
Fangstleddet	2.160	648	2.808
Foredling	712	570	1.282
Eksport	78	94	172
Sum	2.950	1.312	4.262

Ifylgje Sandberg m.fl. (2014) har truleg ringverknadene auka over tid. Det kan indikere at samla verdiskaping er noko undervurdert for 2011 og kanskje også for 2010. Som nemnt ovanfor, står mange produsentar og for eksport. Ettersom det er større ringverknader innan eksport enn foredling, kan det og tyde på ei viss undervurdering av samla verdiskaping.

Henriksen m.fl. (2012) ser og på ringverknader i form av sysselsetjing. Dei kjem fram til at for kvart årsverk i kjerneaktivitetan er ringverknadene som fylgjer:

- Fangstleddet 0,30 årsverk.
- Foredlingsleddet 1,30 årsverk.
- Eksport-/handelsleddet 0,90 årsverk.

Ein noterer seg at foredlingsleddet har særskilt stor ringverknad når det gjeld sysselsetjing. Igjen er det grunn til å peike på at det knyter seg uvisse til desse multiplikatorane som dessutan kan variere over tid.

Me vil leggje desse multiplikatorane til grunn for å estimere ringverknadene til verdikjeda for klippfisk i form av sysselsetjing. Dette er gjort for 2009, 2010 og 2011 i høvesvis tabell 25, 26 og 27.

Når ein tek omsyn til ringverknader, auka samla sysselsetjing i verdikjeda for klippfisk frå 4.337 i 2009 til 4.589 i 2010 og 5.186 i 2011. I 2011 var 3.389

sysselsette innan fangstleddet, inkludert ringverknader, med 1.797 innan foredling og eksport.

Tabell 25. Samla sysselsetjing i verdikjeda for klippfisk. 2009.

	Kjerne	Ringverknad	Samla sysselsetjing
Fangstleddet	2.018	605	2.623
Foredling	716	931	1.647
Eksport	35	32	67
Sum	2.769	1.568	4.337

Tabell 26. Samla sysselsetjing i verdikjeda for klippfisk. 2010.

	Kjerne	Ringverknad	Samla sysselsetjing
Fangstleddet	2.061	618	2.679
Foredling	803	1.044	1.847
Eksport	33	30	63
Sum	2.897	1.692	4.589

Tabell 27. Samla sysselsetjing i verdikjeda for klippfisk. 2011.

	Kjerne	Ringverknad	Samla sysselsetjing
Fangstleddet	2.607	782	3.389
Foredling	760	988	1.748
Eksport	26	23	49
Sum	3.393	1.793	5.186

Når det gjeld den geografisk fordelinga, skjer det alt vesentlege av verdiskaping og sysselsetjing innan foredling og eksport i Møre og Romsdal, som vist i tabell 15. Når det gjeld ringverknader til desse sektorane, er det og grunn til å rekne med at dei er konsentrert om dette fylket. Derimot når det gjeld fangstleddet, vil verdiskaping og sysselsetjing vere spreidd langs heile kysten utifrå kvar båtar og mannskap høyrer heime. Det same gjeld ringverknader.

4.0 SLUTTMERKNADER

Det er gjennomført berre få studier av verdiskaping innan fiskeri og opprett. Dahl og Idsøe (2014) analyserer verdikjeda for oppdrettsnæringa i Sogn og Fjordane. I 2012 utgjorde salsverdi av oppdrettslaks og aure vel 2 mrd.kr., og verdiskapinga var estimert til omlag 240 mill. kr. eller 12% av salsverdien. Over perioden 2000-12 var den relative fordeling av verdiskapinga 15% til dei tilsette, 29% til staten og 56% til kapital. Denne fordelinga er overraskande lik fordelinga på eksportørleddet (kapittel 3.3). Når ein derimot samanliknar med verdiskaping innan foredling av klippfisk er hovudskilnaden større relativ del til dei tilsette og mindre til kapital for klippfisk enn for matfiskproduksjon, noko som skuldast at foredling av klippfisk er meir arbeidsintensiv.

SINTEF har i fleire år gjennomført analysar av verdiskaping og sysselsetjing i norsk sjømatnæring. Desse rapportane ser på verdiskaping som bidrag til brutto nasjonalprodukt og legg nasjonalrekneskapen til grunn for estimata. Analysen vert difor på eit meir aggregert nivå enn det som vert presentert in denne rapporten. Til dømes i 2010 var samla verdiskaping innan fiskeforedling 3,06 mrd. kr. eller 11% av samla produksjonsverdi på 27,71 mrd. kr., medan sysselsetjinga var 5,930.

Tabell 28 gjev verdiskaping per årsverk for foredling og eksport av klippfisk, fiskeforedling generelt og for Fastlands-Noreg samla. Ettersom mange føretak som produserer klippfisk også er eksportørar, er det rimeleg å sjå på foredling og eksport under eitt.

Verdiskapinga per årsverk innan foredling og eksport av klippfisk har auka over tid og er monaleg større enn for fiskeforedling generelt. Ein ser og at klippfisknæringa gjev meir verdiskaping per årsverk enn gjennomsnittet i Fastlands-Noreg.

Tabell 28. Verdiskaping i kroner per årsverk.

År	Verdiskaping per årsverk – foredling og eksport av klippfisk	Verdiskaping per årsverk - fiskeforedling	Verdiskaping per årsverk - Fastlands-Noreg
2009	764,000	617,000	733,000
2010	998,000	725,000	782,000
2011	1.006,000	708,000	803,000

Kjelder:

Klippfisk: utrekna frå informasjon i tabell 13 (foredling) og tabell 18 (eksport).

Fiskeforedling: Henriksen m.fl. (2012) for 2010 og Henriksen m.fl. (2011) for 2009.

Fastlands-Noreg: Statistisk Sentralbyrå.

Som Sandberg m.fl. (2014) viser til, kan ein i tillegg estimere såkalla konsumverknader eller induserte verknader av økonomisk aktivitet. Desse kan ha stor verknad for den lokale og regionale økonomien.

Indusererte verknader oppstår som fylgje av lønsinntekter som vert brukt til varer og tenester i hushaldningane. Som vist ovanfor, er det store inntekter som tilkjem dei tilsette noko som vil gje grunnlag for privatkonsum.

Når det gjeld lokaløkonomien, må det og nemnast at sjølv om meste-parten av inntektene går til staten, går likevel ein del av skatteinntektene til kommunane. Desse inntektene vil medvirke til finansiering av kommunale tenester og utbygging av lokal infrastruktur.

Når det gjeld inntekter til kapital, er det viktig å peike på at eigarinteressene i denne verdikjeda hovudsakleg er lokale eller regionale. Dermed vil kapitalinntekter også kunne kome lokaløkonomien til gode.

Indusererte verknader grunna lønsinntekter, skatteinngang og kapitalinntekter er ikkje inkludert her. Dei ville ha medført høgare anslag av ringverknadene totalt sett. Difor kan dei ringverknadene som er estimert her betraktast som ei form for "minimumsanslag".

Den fisken som vert foredla til klippfisk kunne alternativt vorte nytta til andre produkt, det vere seg saltfisk eller frosenfisk. Det er i prinsippet mogeleg å gjennomføre ei vurdering av kva verdiar dette råstoffet alternativt

kunne gje opphav til. Ettersom det ville vere naudsynt med mange føresetnader både på produksjonssida og marknadssida for å gjere dette, vil me ikkje gå vidare inn på det. Analysane som er presentert her viser likevel klart at klippfiskproduksjon gjev større verdiskaping enn alternativ bruk av råstoffet.

VEDLEGG A. OVERSIKT OVER FØRETAK I KLIPPFISKNÆRINGA

Føretak i raudt i tabell A1 og A2 er ikkje med i estimat av verdiskaping.

Tabell A1. Føretak som driv produksjon av klippfisk, evt. produksjon og eksport. 2014.

Namn	Orgnr	Postnr	Poststad	Heime-kommune	Merknad
ABS AS	994985108	6057	Ellingsøy	Ålesund	Eigd 50-50 av Andreas Bjørge Seafood AS og Sol-Bac AS.
Hans Fauske og Sønn AS	857459512	6050	Valderøya	Giske	
Sigurd Folland AS	933344886	6530	Averøy/ Langøyneset	Averøy	
Jacob Bjørge AS	910633376	6057	Ellingsøy	Ålesund	
Gustav Stokke AS	937642903	6057	Ellingsøy	Ålesund	
Johan Giskeødegård AS	930083593	6050	Valderøya	Giske	
O. Skarsbø AS	930344370	6430	Bud	Fræna	
Jakob og Johan Dybvik AS	834417332	6035	Fiskarstrand	Sula	
Peder B. Sørvik AS	980728110	6530	Averøy/ Langøyneset	Averøy	
Korsneset Klippfisk AS	984117833	6035	Fiskarstrand	Sula	
Rafael Dybvik ANS	911242508	6035	Fiskarstrand	Sula	
Vigrafisk AS	919635290	6040	Vigra	Giske	
Fjordlaks AS	923957413	6005	Ålesund	Ålesund	
Nils Sperre AS	966240326	6057	Ellingsøy	Ålesund	
Olav E. Fiskarstrand AS	911657937	6035	Fiskarstrand	Sula	
Sevrin Tranvåg AS	936801978	6035	Fiskarstrand	Sula	
Mathias Bjørge AS	995471175	6057	Ellingsøy	Ålesund	
AS Møre Codfish Comp	914499151	6003	Ålesund	Ålesund	
Brødrene Sperre AS	916153120	6057	Ellingsøy	Ålesund	
Ellingsøy klippfisk AS	994714473	6057	Ellingsøy	Ålesund	Eigd av Korsneset Klippfisk.
Gytestranda fiskeindustri AS	924101342	6265	Vatne	Haram	

Arbeidsnotat nr. 18/14

Ingolf Engeset AS	935989183	6265	Vatne	Haram	
Karsten Flem AS	833676342	6293	Longva	Haram	
Veidholmen fisk AS	951787264	6570	Ålesund	Smøla	
Storbukt fiskeindustri AS	961773202	9750	Honningsvåg	Nordkapp	
Hermann Export AS	985025274	9690	Havsøya/ Havøysund	Måsøy	
Jangaard export AS	947823930	6002	Ålesund	Ålesund	
Nergård Senja AS	912118657	9380	Gryllefjord	Torsken	
Oscar Hoff AS	936703607	6057	Ellingsøy	Ålesund	Inkludert 2009-11. Avdeling under Br. Sperre frå 1.1.2012
Andreas Bjørge Seafood AS	994292587	6004		Ålesund	Eig 50% av ABS.
Karlsøybruket AS	893369252	9135	Vannvåg	Karlsøy	Ikkje inkludert i rekneskap til Fjordlaks.
Scanprod AS	983988202			Giske	Ikkje inkludert i rekneskap til Scan Mar AS
Strømsholm Fiskeindustri	930186635	6590	Tustna		Foredling
Nordmøre Fiskeindustri					Inkludert under Jangaard

Tabell A2. Føretak som driv eksport av klippfisk, men ikkje produksjon.

Namn	Orgnr	Postnr	Poststad	Heime-kommune	Merknad
Jørgen Heggen AS	912547043	6035	Fiskarstrand	Sula	
H Musæus AS	914437547	6035	Fiskarstrand	Sula	
Sol Bac eksport AS	972410705	6009	Ålesund	Ålesund	
Scan Mar AS	950452110	6003	Ålesund	Ålesund	
Cod – Export AS	984265700	6002	Ålesund	Ålesund	
Nor Pesca AS	986272380	6006	Ålesund	Ålesund	
West – Norway AS	917313008	6002	Ålesund	Ålesund	
Lofotkompaniet	813974142	6057		Kristian sund	Trading
Drevik International AS	974534630	6001		Ålesund	Eksport av saltfisk og klippfisk
Carl Johan AS	985057826	6002	Ålesund	Ålesund	

Tabell A3. Arbeidsgjevaravgift for landbruk og fiskeri (2014) i kommunar der det blir produsert og eksportert klipp- og saltfisk.

Kommune	Føretak	Arbeidsgjevaravgift (%)
Ålesund	ABS AS Jacob Bjørge AS Gustav Stokke AS Fjordlaks AS Nils Sperre AS Mathias Bjørge AS AS Møre Codfish Comp Brødrene Sperre AS Ellingsøy klippfisk AS Jangaard export AS Oskar Hoff AS Andreas Bjørge Seafood AS Sol Bac eksport AS Scan Mar AS Cod – export AS Nor Pesca AS West – Norway AS Drevik Unternational AS Carl Johan AS	14,1
Giske	Hans Fauske og sønn AS Olga Godø AS Johan Giskeødegård AS Vigrafisk AS Scanprod AS	14,1
Averøy	Sigurd Folland AS Peder B. Sørvik AS	14,1
Fræna	O. Skarsbø AS	14,1
Sula	Jakob og Johan Dybvik AS Korsneset Klippfisk AS Rafael Dybvik ANS Olav E Fiskerstrand AS Severin Tranvåg AS Brødr Remø AS Jørgen Heggen AS H Musæus AS	14,1
Kristiansund	Lofotkompaniet AS	14,1
Haram	Gytestranda fiskeindustri AS Ingolf Engset AS	10,6

Arbeidsnotat nr. 18/14

	Karsten Flem AS	
Aure	Strømsholm fiskeindustri AS	6,4
Torsken	Nergård Senja AS	5,1
Karlsøy	Karlsøybruket AS	0
Smøla	Veidholmen fisk AS	5,1
Nordkapp	Storbukt fiskeindustri AS	0
Måsøy	Hermann export AS	0

REFERANSAR

Asche, A., Bjørndal, T., Bjørndal, M. og Ekerhovd, N.A. (2014). *Fisheries Management in Norway*.

Berner, E., Mjøs, A. og Olving, M. (2014). Rekneskapsboka – dokumentasjon og kvalitetssikring av SNFs og NHHs database med rekneskaps- og føretaksinformasjon for norske bedrifter. SNF arbeidsnotat 9/14.

Dahl, R. og Idsø, J. (2014). Ringvirkningsanalyse av oppdrettsnæringa i Sogn og Fjordane. HiSF rapport nr 1/2014.

Henriksen, K., Gisvold Sandberg, M., Olafsen, T., Bull-Berg, H., Johansen, U. og Stokka, A. (2012). Verdiskaping og sysselsetting i norsk sjømatnæring 2010 – en ringvirkningsanalyse. SINTEF Rapport A23089.

Henriksen, K., Gisvold Sandberg, M., Olafsen, T., Bull-Berg, H., Johansen, U. og Stokka, A. (2011). Verdiskaping og sysselsetting i norsk sjømatnæring 2009 – en ringvirkningsanalyse. SINTEF Rapport A19673.

Gisvold Sandberg, M., Henriksen, K., Aspaas, S., Bull-Berg, H. og Johansen (2014). Verdiskaping og sysselsetting i norsk sjømatnæring – en ringvirkningsanalyse med fokus på 2012. SINTEF Rapport A26088.

I meir enn 300 år har klippfisk vore ei viktig næring i Noreg. Den norske eksportverdien av klippfisk var i 2011 på ca. 3,8 mrd. kr. Omlag 90 % vart utskipa frå Nordvestlandet. Tek ein med saltfisk, aukar eksportverdien til ca. 4,8 mrd. kr. Samla utgjorde dermed eksporten av klippfisk og saltfisk ca. 9 % av total norsk fiskeeksport som i 2011 representerte ca. 53 mrd. kr. Næringa er viktig for verdiskaping og sysselsetjing. Sjølv om tyngdepunktet for produksjon er på Nordvestlandet, kjem store delar av råstoffet frå Nord-Noreg, slik at næringa er viktig for verdiskaping og sysselsetjing også der. Likevel er kunnskapen om kva verdiar denne næringa skaper avgrensa. I denne rapporten vert verdiskapinga i den innanlandske verdikjeda for klippfisk, som omfattar fangst, foredling og eksport, analysert for tre års-perioden 2009–2011. Samla verdiskaping inkludert ringverknader auka frå vel 2,9 mrd. kr. i 2009 til knapt 4,3 mrd. kr. 2011. Av samla verdiskaping i 2011 kom 2,8 mrd. kr. frå fangstleddet og knapt 1,5 mrd. kr. frå foredling og eksport. Verdiskaping per årsverk innan foredling og eksport av klippfisk viser seg å vere større enn for fiskeforedling under eitt og Fastlands-Noreg totalt. Når ein tek omsyn til ringverknader, var samla sysselsetjing i verdikjeda for klippfisk knapt 5.200 i 2011 med 3.400 innan fangstleddet of 1.800 innan foredling og eksport.

SNF

Samfunns- og næringslivsforskning AS

Centre for Applied Research at NHH

Helleveien 30
NO-5045 Bergen
Norway

P +47 55 95 95 00
E snf@snf.no
W snf.no

Trykk: Allkopi Bergen